[2024] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 488: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 615

ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੋਧਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5051 ਆਫ 2023)

21 ਅਗਸਤ 2024

[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਕੇਡਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਦਿਖਾਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ।

ਹੈੱਡਨੋਟੈਸਟ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟ। 16 (1), (4) ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਡਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ, ਅਪਾਹਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ - ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਦਿਖਾਏ ਗਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ: ਰੱਖੀ ਗਈ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਵਿਧੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ - ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ-ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 16, ਅਤੇ ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ - ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਸਮੁੱਚੀ ਖਿਤਿਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਖਿਤਿਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਮਾਰਕਸ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਖਿਤਿਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ - ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਧਾਰਨ

ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੋਧਪੁਰ

ਅਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ, 2010 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਰਜੇਐਸ ਨਿਯਮਾਂ, 2010 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਸੋਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ - ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ 2018 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਏ - ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 - ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯਮ, 2018 - ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮ, 2010 - ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ।[ਪੈਰਾ 8-12, 15-17]

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ - ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ - ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ - ਸੰਕਲਪ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ - ਭਾਗੀਦਾਰ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਨੁਪਾਤਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਰੇਕ ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੁੱਚੇ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁੱਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅਜਿਹੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹਰੇਕ ਵਰਟੀਕਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। - ਜਿੱਥੇ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਰਟੀਕਲ (ਸਮਾਜਿਕ) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਤਬਾਦਲਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਵਰਟੀਕਲ (ਸਮਾਜਿਕ) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ/ਵਰਟੀਕਲ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅੰਤਰ-ਤਬਾਦਲਾਯੋਗ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 9, 14]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [1992] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 454: (1992) ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217; ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1995] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 396: (1995) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 173 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮ, 2010; ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯਮ, 2018; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਅਪਾਹਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀ; ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ; ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ; ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਨਿਰਧਾਰਨ; ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ; ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦਾ ਕਾਡਰ; ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ; ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ; ਭਾਗੀਦਾਰ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਕੁੱਲ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ; ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ (ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ); ਭਾਗੀਦਾਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਕੁੱਲ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਲੰਬਕਾਰੀ (ਸਮਾਜਿਕ) ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ; ਸਮਾਜਿਕ/ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ।

ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5051

ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 06.04.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, 2022 ਦੇ ਡੀਬੀਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰ. 1868 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦੇ ਨਾਲ।

ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਪੋਤਾਰਾਜੂ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ. ਪਾਂਡੇ, ਗਾਈਚਾਂਗਪੋ ਗੰਗਮੇਈ, ਇਸ਼ਾਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾ ਪਾਂਡੇ, ਆਯੂਸ਼, ਮੈਤ੍ਰੇਯ ਮਹਲੇ, ਲਲਿਤ ਮੋਹਨ, ਯਿਮਯੰਗਰ ਲੋਂਗਕੁਮੇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਸਿੰਘ, ਸਾਈ ਸਵਰੂਪ, ਸਮੀਰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਯਸ਼ਿਕਾ ਵਰਸ਼ਨੇ, ਡਾ. ਸੰਗੀਤਾ ਵਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸਮਰਾਟ ਪਸਰੀਚਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੌਦਾਮਿਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਸੀਸ ਜੈਸਮੀਨ ਕੌਰ, ਮੁਕੁਲ ਕੁਮਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.

ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੋਧਪੁਰ

1. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਕੇਡਰ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ 120 ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 40% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ, ਨੇ ਉਕਤ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਤਨ ਲਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਭਾਵ ਸੱਜੇ ਉਪਰਲੇ ਅੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 55% ਸਥਾਈ ਸਰੀਰਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਉਕਤ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ "ਸਫਲ ਨਹੀਂ" ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 11.01.2022 ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਸਿਵਾਏ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ।

3. ਉਕਤ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਤਨ ਲਾਲ (ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 5052/2023 ਵਿੱਚ) ਨੇ ਡੀ.ਬੀ. ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1436 ਆਫ 2022, ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 02.03.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੀ.ਏ. ਨੰ. 5051/2023 ਵਿੱਚ) ਨੇ ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1868 ਆਫ 2022 ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 06.04.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 2022 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1436 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 02.03.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4. ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 16 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 2010, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯਮਾਂ, 2018 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।

5. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਈਡਬਲਯੂਐਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ 57 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸਦੇ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ 69 ਅੰਕ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਤਨ ਲਾਲ ਨੇ ਓਬੀਸੀ-ਐਨਸੀਐਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ 59 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸਦੇ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ 67 ਅੰਕ ਸਨ, ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 30.08.2022 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 09.03.2023 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। 2022-2024 ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ

ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 09.04.2024 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵੀ 15.07.2024 ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਓ 22.07.2021 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਈਏ।

"1. ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੋਧਪੁਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ, 2010 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ 120 ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ (2020 ਦੀਆਂ 89 ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ 2021 ਦੀਆਂ 31 ਅਸਾਮੀਆਂ) 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਔਨਲਾਈਨ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਔਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਕੇਡਰ ਦੇ ਅਧੀਨ 27700-770-33090-920-40450-1080-44770 ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ।
4. ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ: -

ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਸਾਲ	ਆਮ	ਰਾਖਵਾਂ					ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ
			ਐਸ.ਸੀ.	ਐਸ.ਟੀ.	ਓ.ਬੀ.ਸੀ.	ਈ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ.	ਐਮ.ਬੀ.ਸੀ.	
89	2020 (ਦਸੰਬਰ 2020 ਤੱਕ)	35 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 10 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 02 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ	14 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 04 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 04 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਲਈ 01 ਅਸਾਮੀਆਂ	10 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 03 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ	18 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 05 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 05 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਲਈ 01 ਅਸਾਮੀਆਂ	08 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 02 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ	04 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 01 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ	89 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 04 ਅਸਾਮੀਆਂ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ

31	2021 (ਦਸੰਬਰ 2021 ਤੱਕ)	14 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 04 ਅਸਾਮੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 4 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 01 ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਵਿਧਵਾ	04 ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 01 ਅਹੁਦਾ ਔਰਤ ਲਈ ਹੈ	03	06 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 01 ਅਹੁਦਾ ਔਰਤ ਲਈ ਹੈ।	03	01	31 ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, 01 ਅਹੁਦਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ

*ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 05 ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, 01 (ਇੱਕ) ਅਹੁਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ ਅਤੇ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ, 01 (ਇੱਕ) ਬੋਲ਼ੇ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲਈ, 01 (ਇੱਕ) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੇਰੇਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਕੋੜ੍ਹ ਠੀਕ ਹੋਣਾ, ਬੌਣਾਪਣ, ਐਸਿਡ ਅਟੈਕ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਡਿਸਟ੍ਰੋਫੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ 02 (ਦੋ) ਔਟਿਜ਼ਮ, ਬੌਧਿਕ ਅਪੰਗਤਾ, ਖਾਸ ਸਿੱਖਣ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ (a) ਤੋਂ (d) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲ਼ੇ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ ਸਮੇਤ।

5. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ: -

i. ਔਰਤਾਂ (ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ) ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖਿਤਿਜੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੀ ਗਈ ਔਰਤ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ/ਹੋਰ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ/ਅਤਿ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ/ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ/ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਨੂੰ ਉਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ii. ਅਪਾਹਜਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖਿਤਿਜੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਪਾਹਜ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ/ਹੋਰ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ/ਅਤਿ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ/ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ/ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਨੂੰ ਉਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

iii. ਜੇਕਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ/ਹੋਰ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ/ਅਤਿ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ/ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ/ਔਰਤਾਂ (ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ)/ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਅਹੁਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ, 2010 ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰੇ ਜਾਣਗੇ।

iv. ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ, ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

6-14

15. ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ: -

(1) ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ। ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਯੋਗ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਵਾਰ) ਦਾ ਪੰਦਰਾਂ ਗੁਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਉਕਤ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਆਖਰੀ ਕੱਟ-ਆਫ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨੋਟ: - ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 40% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।

(3) ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਵਾਰ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।
ਬਸ਼ਰਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 35% ਅੰਕ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 40% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।
ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 30% ਅੰਕ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 35% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(4) ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ, ਇੰਟਰਵਿਊ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ, ਵਿਵਾ ਵੌਸ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿਵਾ ਵੌਸ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(5) ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ:

I. ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸਮ)
II. ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਸਮ)
III. ਇੰਟਰਵਿਊ....."

7. 28.11.2021 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 11.01.2022 ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਟ-ਆਫ ਅੰਕ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਕਟ ਆਫ ਅੰਕ
ਜਨਰਲ	72
ਜਨਰਲ (ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ)	58
ਜਨਰਲ (ਵਿਧਵਾ)	45
ਐਸ.ਸੀ.	55
ਐਸ.ਸੀ. (ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ)	39
ਐਸ.ਟੀ.	53
ਓਬੀਸੀ-ਐਨਸੀਐਲ	67
ਓਬੀਸੀ-ਐਨਸੀਐਲ(ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ)	63
ਓਬੀਸੀ-ਐਨਸੀਐਲ(ਵਿਧਵਾ)	46
ਐਮਬੀਸੀ-ਐਨਸੀਐਲ	46
ਈਡਬਲਯੂਐਸ	69

8. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਦਿਖਾਉਣਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਅਧੀਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਓਵਰਆਲ ਹਾਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪੰਜ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸਨ।

9. ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਹੈ: (i) ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਹਾਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ, ਅਤੇ (ii) ਓਵਰਆਲ ਹਾਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ। ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਹਾਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰੇਕ ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਓਵਰਆਲ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁੱਲ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹਰੇਕ ਵਰਟੀਕਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। 22.07.2021 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਰਲ, ਓਬੀਸੀ, ਐਸਸੀ, ਐਸਟੀ, ਐਮਬੀਸੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ/ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਸਾਰ) ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਗੁਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਓਵਰਆਲ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

10. ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਓਵਰਆਲ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮ, 2010 ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ

ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 14.10.2021 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਓਨਾ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ 16.04.2024 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਰਜੇਐਸ ਨਿਯਮਾਂ, 2010 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ 5% ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂ ਆਰਜੇਐਸ ਨਿਯਮਾਂ, 2010 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ।

11. ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ 2016 ਦਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਾਨਤਾ, ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 2016 ਦੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ 2018 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

12. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਅਤੇ ਵਰਟੀਕਲ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਭਾਵ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ" ਅਤੇ "ਲੇਟਵੇਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ 812 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: -

"812. ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 50% ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਾ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ: ਸਾਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਇੱਕੋ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਲਈ 'ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਅਤੇ 'ਲੇਟਵਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਖਿਤਿਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਖਿਤਿਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੰਟਰਲੌਕਿੰਗ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ

ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ (OC) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

13. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਖਿਤਿਜੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਰਟੀਕਲ (ਸਮਾਜਿਕ) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਤਬਾਦਲਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਭਾਗੀਦਾਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਵਰਟੀਕਲ (ਸਮਾਜਿਕ) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ/ਵਰਟੀਕਲ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅੰਤਰ-ਤਬਾਦਲਾਯੋਗ ਹਨ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ (ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ) ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸਮੁੱਚਾ

---

1. [1992] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 454 : 1992 ਪੂਰਕ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217
2. [1995] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 395: (1995) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 173

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮੁੱਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕੁੱਲ ਹਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 16 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

*ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

<u>ਡਿਸਕਲੇਮਰ :-</u> ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ